

ทฤษฎี, งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและสมมติฐาน

การศึกษาและวิจัยครั้งนี้เป็นการนำแนวความคิดและทฤษฎีต่าง ๆ โดยเฉพาะ วิชารัฐศาสตร์ สังคมวิทยา และจิตวิทยาสังคม มาเป็นหลักของการวิจัยประสานกับแนวทางการปฏิบัติ เพื่อสืบค้นหาความจริงทางวิชาการ และเพื่อให้การวิจัยในครั้งนี้มีความสมบูรณ์ จึงได้นำเอานิยามศัพท์เฉพาะทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง และผลงานวิจัยที่มีลักษณะการศึกษาในเรื่องที่คล้ายคลึงกันมาบรรจุไว้เป็นส่วนหนึ่งของผลงานวิจัยในครั้งนี้ด้วย เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้สนใจได้ศึกษาเปรียบเทียบ, มีความรู้ ความเข้าใจที่กว้างขวางในผลงานการวิจัยนี้ดีขึ้น และประสมผลในทางที่พึงพอใจ

นิยามศัพท์เฉพาะ

เพื่อให้เข้าใจความหมายถูกต้องและตรงกัน จึงได้ค้นคว้าจากคำนิยามหรือคำอธิบายจากผู้รู้มาประกอบการกำหนดความหมายของผู้วิจัยเองในศัพท์ต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ความเข้าใจทางการเมือง (Political Understanding)

Bloom¹ ได้ให้ความหมายของคำว่า ความเข้าใจ (Understanding) ไว้ว่า หมายถึง ความสามารถทางปัญญาและทักษะอันได้แก่

¹ Benjamin S. Bloom (ed.), Taxonomy of Educational Objectives, Hand Book I : Cognitive Domain (New York : David McKay Company, Inc., 1956), pp. 89-96.

1. ความสามารถที่จะให้ความหมายของคำ (การแปล)
2. ความสามารถในการเข้าใจความหมายของการคิด (การตีความ)
3. ความสามารถในการคาดคะเนถึงสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้จากการกระทำ (การขยายคำ)

ดังนั้นจึงพอสรุปได้ว่า ความเข้าใจทางการเมืองของบุคคลใดบุคคลหนึ่งที่มีต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งใดนั้น จึงจะต้องประกอบไปด้วยรูปของความหมายดังกล่าว คือ การแปลความได้ ตีความได้ และขยายความได้เป็นเกณฑ์พิจารณาว่าบุคคลนั้นมีความเข้าใจในสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือเรื่องใดเรื่องหนึ่งทางการเมืองอย่างไร

ทัศนคติ

ความหมายของคำนี้มีผู้ที่อธิบายและให้ความหมายไว้มาก พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน¹ ได้ให้ความหมายของคำว่า "ทัศน" ว่าหมายถึงความเห็น การเห็น เครื่องรู้เห็น ฯลฯ ส่วนคำว่า "คติ" หมายถึง การไป ความแนบไป การดำเนินวิธี ฯลฯ เมื่อนำความหมายของคำทั้ง 2 มารวมกันก็ไม่ทำให้เกิดความเข้าใจผิดนัก แต่เมื่อเทียบกับความหมายในภาษาอังกฤษจะพบว่า คำว่า "ทัศนคติ" ซึ่งตรงกับคำว่า "Attitude" ซึ่งแปลว่า ความรู้สึก, ความกิดเห็น² เมื่อเทียบความหมายในภาษาอังกฤษและภาษาไทยแล้วคำว่า ทัศนคติหรือ Attitude นี้ น่าจะแปลว่า "ความรู้สึกหรือความคิดเห็นของบุคคลใดบุคคล

¹ไปรคพิจารณาจาก ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (พระนคร: โรงพิมพ์รุ่งเรืองธรรม, 2507).

² Joseph Friend and David Guralnik, Webster's New Dictionary of American Language (New York : The World Publishing Company, 1957), p. 95.

หนึ่งที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง"¹ ซึ่งความรู้สึกหรือความคิดเห็นนี้จะขึ้นอยู่กับความรู้และประสบการณ์ของผู้นั้นด้วย นอกจากนี้แล้วทัศนคติเป็นความรู้สึกหรือความคิดเห็นของบุคคลในการประเมินค่าสิ่งใดสิ่งหนึ่ง โดยใช้มาตรฐานของบุคคลนั้นเป็นเครื่องวัด แต่โดยที่ความรู้สึกนึกคิดหรือความคิดเห็นของบุคคลมีลักษณะไม่เปลี่ยนแปลงง่าย ถ้าหากมาตรฐานของบุคคลนั้นไม่เปลี่ยนแปลงหรือสิ่งที่ถูกประเมินนั้นมิได้มีการเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างใดบุคคลผู้นั้นจะเห็นได้ชัด² นั่นคือ ทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งจะมีลักษณะไม่เปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกัน

G.W. Allport ได้ให้ความหมายไว้ว่า ทัศนคติหมายถึง ความพร้อมของจิตใจและประสาทที่เกิดจากประสบการณ์ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อบุคคลในการสนองตอบต่อสิ่งต่าง ๆ หรือสภาพการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง³

ชัคติยา กรรณสูตร ได้ให้ความหมายไว้ว่า ทัศนคติหมายถึง ความรู้สึกที่คนเรามีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งหรือหลายสิ่งก็ตาม ในลักษณะที่เป็นอัตวิสัย (Subjective) อันเป็นพื้นฐานเบื้องต้นหรือมีผลให้เกิดการกระทำหรือการแสดงออกที่เรียกกันว่า

¹ Aron Quin Serttain, Psychology : Understanding Human Behaviors (New York : Mc Graw Hill Book Company, Inc., 1958), p. 280.

² จิตยา สุวรรณขุ, "ทัศนคติของนักศึกษาคณะรัฐประศาสนศาสตร์ต่อการบริหารราชการไทย," วารสารพัฒนบริหารศาสตร์, ปีที่ 7 ฉบับที่ 4 (ตุลาคม, 2510), หน้า 647.

³ Jonathan L. Fredman, J. Merrill Carlsmith and David G. Sears, Social Psychology (Englewood Cliffs : Prentice - Hall Inc., 1970), p. 246.

"พฤติกรรม"¹

จากความหมายต่าง ๆ ที่ผู้รู้ทั้งหลายได้ให้คำนิยามและอธิบายไว้ดังกล่าว จึงอาจสรุปได้ว่า ทศนคติก็คือ สภาพความพร้อมของจิตใจในชั้นที่จะตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสภาพของจิตใจดังกล่าวนี้ จะต้องได้รับอิทธิพลกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ หลายอย่าง เช่น จากประสบการณ์รับข่าวสารจากภายนอก รวมทั้งการเรียนรู้จดจำที่สะสมไว้ในมาประสมกันจนเกิดเป็นทศนคติขึ้น

การมีส่วนร่วมทางการเมือง (Political Involvement)

Gamson ได้ให้ความหมายไว้ คือ ความรู้สึกในการมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องกับทางการเมือง มีส่วนได้เสียหรือได้มีส่วนร่วมหรือต้องรับผิดชอบที่ไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ สิ่งที่น่าเข้ามาเกี่ยวข้องกับความรู้สึกมีส่วนร่วมทางการเมืองก็คือ ความศรัทธาของระบบการเมือง (Political Trust) หมายความว่า ประชาชนจะต้องมีความเชื่อมั่น ซึ่งครอบคลุมการเมืองที่เป็นอยู่ในทางตรงกันข้ามก็คือ ความไม่พึงพอใจต่อระบบการเมืองที่เป็นอยู่ เช่น ไม่พอใจผู้นำ ไม่ไว้วางใจสมาชิกรัฐสภา ความคิดที่ว่ามีการคอร์รัปชันในวงราชการ ประสิทธิภาพที่ได้รับจากระบบเจ้าขุนมูลนายของระบบราชการที่ทำตัวเป็นนายประชาชน รัฐบาลบริหารงานล่าช้าไม่มีประสิทธิภาพ สิ่งเหล่านี้ล้วนแต่นำมา ซึ่งความรู้สึก

¹ ชิตติยา กรรณสูตร, ทัศนคติในการปฏิบัติงานของข้าราชการ (รายงานการวิจัยเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริมการวิจัยสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2516), หน้า 2.

² William A. Gamson, "Political Trust and Its Ramification" in Abcarian and Soul (eds.), Social Psychology and Behavior : Problems and Prospects (Columbus : Charles E. Merrill Publishing Company, 1971), pp. 41-46.

ไม่ไว้วางใจในระบบการเมืองหรือไม่ศรัทธาต่อระบบการเมือง (Political Distrust) ผลที่ตามมาก็คือ ประชาชนไม่อยากจะเข้าร่วมทางการเมือง เนือยหน้าต่อสภาพที่เป็นอยู่ และไม่สนับสนุนให้เกิดพลังทางการเมือง แต่เนื่องจากคำว่า Political Involvement มีความหมายที่กว้างขวางและเป็นนามธรรมและยังได้รวมเอาความหมายของการมีส่วนร่วมต่าง ๆ ของบุคคลไว้หลายอย่างเช่น ความรู้สึก ความเชื่อมั่น ชื่นชม กระหม่อมกระเทือน ฯลฯ จึงเป็นการยากที่จะนำมาศึกษาให้ครบถ้วนตามความหมายของ Political Involvement ได้ ฉะนั้น ในที่นี้จึงได้ใช้ความหมายที่แคบเข้ามา คือ ใช้คำว่า Political Participation เพราะเป็นลักษณะรูปธรรมและเป็นส่วนหนึ่งของคำว่า Political Involvement มาศึกษาถึงการมีส่วนร่วมทางการเมืองของนิสิตในครั้งนี้นี้แทน ซึ่งความหมายของการมีส่วนร่วมทางการเมืองนี้มีผู้ที่ให้ความหมายไว้หลายประการ คือ Samuel P. Huntington & Joan M. Nelson¹ ได้ให้ความหมายไว้ว่า การมีส่วนร่วมทางการเมืองเป็นกิจกรรมที่ราษฎรมุ่งที่จะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในนโยบายของรัฐบาล โดยได้มุ่งวิเคราะห์ในประเด็นที่สำคัญของการเข้าร่วมการเมือง 5 ประการ คือ

1. ทัศนคติและความรู้สึกต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับรูปแบบของกิจกรรมทางการเมืองว่าเป็นอย่างไร และพิจารณาการแยกตัวแปร กิจกรรมทางการเมืองแบบภววิสัย (Objective) ออกจากตัวแปรทัศนคติแบบอัตวิสัย (Subjective)

2. ให้ความสนใจในกิจกรรมทางการเมืองของบุคคลแต่ละคนในฐานะที่เป็นสมาชิกคนหนึ่งของสังคม โดยให้ข้อแตกต่างระหว่างผู้ที่มีส่วนร่วมทางการเมืองกับนักการเมือง แต่ไม่รวมถึงกิจกรรมของข้าราชการ เจ้าหน้าที่ พรรคการเมือง ผู้สมัครรับเลือก

¹ Samuel P. Huntington and Joan M. Nelson, No Easy Choice : Political Participation in Development Countries (Harvard University Press, Cambridge, Massachusetts, and London, England 1976), pp. 4-7.

ตั้งของพรรคและกิจกรรมในทางการเมืองของผู้ที่เข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองที่อยู่ในลักษณะที่ไม่ต่อเนื่อง, ไม่เพิ่มเวลา

3. ให้ความสนใจเฉพาะกิจกรรมที่มุ่งกระทบต่อการตัดสินใจในนโยบายของรัฐบาล ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองอาจเป็นไปได้เพื่อเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจของเจ้าหน้าที่ เพื่อเปลี่ยนแปลงหรือคงไว้ซึ่งเจ้าหน้าที่ หรือเพื่อเปลี่ยนแปลงหรือปกป้ององค์กรของระบบการเมือง กฎหรือระเบียบขององค์การเมืองที่เป็นอยู่ทั้งหมด ไม่ว่ากิจกรรมนั้นจะถูกหรือผิดกฎหมาย ขนบธรรมเนียมประเพณีตามที่ระบบการเมืองวางไว้หรือไม่

4. ผลของการเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองจะประสบความสำเร็จหรือมีอำนาจหรือไม่ก็ได้ ผู้ที่เข้าร่วมทางการเมืองไม่จำเป็นว่าจะต้องหมายถึงรัฐบาลประชาธิปไตยหรือเป็นรัฐบาลที่มีผู้แทนเท่านั้น

5. การเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองไม่เพียงแต่กิจกรรมที่บุคคลมุ่งใช้สิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาล แต่ยังรวมถึงกิจกรรมที่บางคนมุ่งจะใช้สิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาลด้วย ซึ่งการมีส่วนร่วมทางการเมืองแบบนี้เรียกว่า การมีส่วนร่วมแบบอิสระในตัวเอง (Autonomous Participation) ส่วนกิจกรรมของบางคนที่มีส่วนร่วมทางการเมืองเรียกว่า การมีส่วนร่วมแบบระดม (Mobilized Participation)

ปฐม มณีโรจน์ กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนในทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยนั้นในประเทศต่าง ๆ ที่ดำเนินการทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตย โดยอาศัยวิธีการดังนี้คือ

1. การลงคะแนนเสียงเลือกตั้ง ซึ่งเป็นการเลือกตั้งโดยเสรี ได้แก่ การเลือกตั้งสมาชิกผู้แทน เป็นต้น
2. การใช้ความกดดันหรือการชักจูงอย่างไม่เป็นทางการ เช่น การแสดงความกึกก้องโดยผ่านสื่อสารมวลชน การแสดงความคิดเห็นโดยผ่านกลุ่มผลประโยชน์ หรือ

พรรคการเมือง

3. การกระทำอย่างเป็นทางการ เช่น การริเริ่มเสนอกฎหมาย และการแสดงประชามติ เป็นต้น¹

จากการให้นิยามและอธิบายความของผู้ที่หลายครั้งกล่าวอ้างว่าได้มีส่วนร่วมทางการเมือง หมายถึง การมีส่วนร่วมในการกระทำ (Activity) ของแต่ละบุคคลซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจของรัฐบาล การเข้ามีส่วนร่วมจะมาจากแต่ละบุคคลโดยตรงต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาลเรียกว่า Autonomous Participation และการมีส่วนร่วมซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจนโยบายของรัฐบาลโดยทางอ้อม เรียกว่า Mobilized Participation โดยอาศัยวิธีการหลาย ๆ อย่าง เช่น การเลือกตั้ง การแสดงความคิดเห็น การเสนอกฎหมาย การแสดงประชามติ ตลอดจนการใช้ความกดดันในรูปแบบต่าง ๆ เป็นต้น

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หมายถึงระดับคะแนนเฉลี่ยที่นิสิตแต่ละคนได้รับจากการเรียนในภาคเรียนแต่ละภาค โดยนับรวมทุกกระบวนวิชาที่นิสิตได้ลงทะเบียนเรียน โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ

1. นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับสูง หมายถึง มีระดับคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 3.00 ขึ้นไป
2. นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับปานกลาง หมายถึง มีระดับคะแนนเฉลี่ยตั้งแต่ 2.50 - 2.99

¹ ปฐม มณีโรจน์, "การควบคุมของประชาชนในการปกครองท้องถิ่น," วารสารพัฒนาบริหารศาสตร์, ปีที่ 7, ฉบับที่ 4 (ตุลาคม, 2510), หน้า 600-607.

3. นิสิตที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระดับต่ำ หมายถึง มีระดับคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่า 2.50 ลงมา

นิสิต

หมายถึง นิสิตชั้นปริญญาตรีชั้นปีที่ 4 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม ทุกกระบวนวิชาที่ลงทะเบียนศึกษาในภาคปกติ ปีการศึกษา 2522 (ระหว่างวันที่ 20-31 เดือน พฤษภาคม พ.ศ. 2522) ซึ่งมีจำนวนทั้งสิ้น 399 คน

แนวความคิดในทางทฤษฎี

ในการศึกษาและวิจัยเรื่องนี้ คือ ความพยายามที่จะนำเอาความคิดและทฤษฎีทางด้านการเมืองและทางสังคมวิทยาวิเคราะห์พฤติกรรมทางการเมืองของนิสิตในต่าง ๆ คือ ทักษะคิด ความเข้าใจ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง ตลอดจนประสิทธิภาพทางการเมืองของนิสิต ซึ่งแนวความคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้ คือ วัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) ซึ่งหมายถึงการรับรู้และทัศนคติของบุคคลที่มีต่อส่วนต่าง ๆ ของระบบการเมือง ทัศนคติของบุคคลนี้จะมีส่วนในการกำหนดบทบาทของสมาชิกแต่ละคนในระบบการเมืองนั้น¹ การชักเสลาทางการเมือง (Political Socialization) ซึ่งหมายถึง ขบวนการพัฒนาอันเป็นช่องทางให้บุคคลมีความรอบรู้ทางการเมือง โดยจะได้รับความเชื่อ ความรู้สึก และข่าวสารในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยให้เขาสามารถรวบรวม ประเมินค่า และสามารถสัมพันธ์กับการเมืองรอบ ๆ ตัวเขาได้²

¹ Almond and Verba, The Civic Culture, p. 12.

² Richard E. Dawson Kenneth, Political Socialization (Boston : Little, Brown and Company, 1969), p. 17.

ชั้นทางสังคม¹ (Social Class) ซึ่งหมายถึง การที่บุคคลจะถูกแบ่งออกเป็นกลุ่ม ๆ ซึ่งแต่ละกลุ่มจะมีฐานะศักดิ์ศรีต่างกันเห็นได้จากลักษณะชีวิตความเป็นอยู่ ลักษณะอาชีพ หรือแม้แต่ลักษณะจากการพูดจา และกริยามารยาท นอกจากนั้นในแง่ที่เกี่ยวกับจิตวิทยาสังคม (Social Psychology) ก็คือ ความคิดที่เกี่ยวกับพฤติกรรมการเมือง ซึ่งจะกล่าวในรายละเอียดต่อไป

ดังที่กล่าวมาแล้วถึงปัญหาต่าง ๆ ที่ประเทศไทยถือเป็นภาระกิจที่สำคัญนอกเหนือจากการพัฒนาทางเศรษฐกิจ เพื่อยกระดับความเป็นอยู่และมาตรฐานการครองชีพของประชาชนให้สูงขึ้นแล้วภาระสำคัญอีกประการหนึ่งคือ การพัฒนาทางด้านสังคมและการเมือง ซึ่งเป้าหมายของการพัฒนาการทางสังคมนั้นอยู่ที่การสร้างสังคมสมัยใหม่ และตั้งอยู่บนหลักสำคัญของอุดมการณ์ประชาธิปไตย แต่การพัฒนาสังคมและการเมืองของประเทศไทยก็ประสบความล้มเหลวถึงที่ทราบกันอยู่ ซึ่งตัวชี้ถึงความล้มเหลวของระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น ส่วนหนึ่งคือ การให้ความสำคัญแก่นักเรียน นิสิต และนักศึกษา ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้การปกครองแบบประชาธิปไตยมีประสิทธิภาพได้ ซึ่งผู้วิจัยได้ให้ความสำคัญของปัญหาไว้ในการศึกษาครั้งนี้เอง

การศึกษาเชิงวัฒนธรรมทางการเมือง (Political Culture) และการชักเสลาทางการเมือง (Political Socialization) นั้นเป็นวิธีการและแนวความคิดทางสังคมวิทยาการเมืองอย่างหนึ่งที่สามารถนำมาวิเคราะห์และอธิบายถึงปรากฏการณ์ทางการเมือง นักรัฐศาสตร์หลายท่านได้อธิบายว่า พัฒนาการทางการเมืองเป็นเรื่อง

¹ Karl Marx ได้ให้ความหมายไว้ใน Leonard Broom and Phillip Selznick, Sociology 5th ed.; (New York : Harper & Row, 1973), p.182. ว่าจะหมายถึงกลุ่มบุคคลซึ่งร่วมกันผลิตในทางเศรษฐกิจ บุคคลในสังคมจะถูกแบ่งออกเป็น 2 พวกคือ พวกนายทุนคนมีเงิน (Bourgeoisie) กับพวกกรรมกรหรือเอกชนที่ทำงานเพื่อส่วนรวม (Proletariat) ซึ่งปัจจุบันทางเศรษฐกิจนี้จะทำให้มีการแบ่งชั้นทางสังคมขึ้น และเขาคาดหวังว่าบุคคลในชั้นหนึ่ง ๆ ควรจะมีความสำนึกในชนชั้นโดยมีปัจจุบันทางเศรษฐกิจชักนำไป

ของการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมทางการเมืองอย่างเช่น Almond & Powell¹ อธิบายว่า "การมีวัฒนธรรมทางการเมืองและการจำแนกหน้าที่อย่างชัดเจนของโครงสร้างต่าง ๆ ทางการเมือง สิ่งเหล่านี้จะช่วยกระตุ้นให้ระบบการเมืองมีประสิทธิภาพ" ดังนั้น การที่บุคคลจะมีความรู้ ความเข้าใจ มีทัศนคติที่ดีหรือไม่ดี และเข้าร่วมในกิจกรรมทางการเมืองมากหรือน้อยนั้น ส่วนหนึ่งย่อมได้รับการอบรมสั่งสอน (socialize) มาจากหลาย ๆ ด้าน รวมทั้งสภาพบรรยากาศในสถาบันการศึกษา ซึ่งนิสิตผู้นั้นก็ศึกษาอยู่ ซึ่งสิ่งเหล่านี้เองจะเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะส่งเสริมให้การปกครองตามระบอบประชาธิปไตย มีความมั่นคงและมีเสถียรภาพได้ดังที่ Almond & Verba² ได้อธิบายว่า "ความสำเร็จของการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น แต่ละสังคมย่อมต้องอาศัยการที่ประชาชนหรือสมาชิกในสังคมนั้น ๆ มีวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตย" เป็นต้น

เนื่องจากนิสิตชั้นปีที่ 4 ที่ใช้เป็นตัวอย่างไม่ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีอายุอยู่ในเกณฑ์ที่จะออกเสียงเลือกตั้งได้แล้วเป็นส่วนใหญ่ ทั้งยังมีความรู้ประสบการณ์ในปัญหาต่าง ๆ ดีกว่านิสิตอื่น ๆ และยังเป็นผู้ที่ประสบความสำเร็จการศึกษาออกไปเป็นบัณฑิตเป็นชนชั้นนำของสังคมในอนาคต ซึ่งกลุ่มนิสิตดังกล่าวนี้อาจจะมีอิทธิพลในการเป็นแบบอย่างให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมทางการเมืองหรือเพิกเฉยต่อการเมืองได้มากกว่าปัจจัยอื่นในสังคมได้ก็จริง แต่ในแง่ของจิตวิทยาสังคมแล้วถือว่านิสิตเหล่านี้ยังมีสภาพเป็นเยาวชน ซึ่งลักษณะเด่นของเยาวชนในวัยนี้คือ จะมองปัญหาอะไรในแบบเพ้อฝันจะคิดจะทำอะไรก็รวดเร็วและขาดความไตร่ตรองไม่มีเหตุผล และบรรยากาศในมหาวิทยาลัยเองก็มีส่วนที่จะทำให้พฤติกรรมทางการเมืองของเยาวชนกลุ่มนี้แตกต่างออกไปจากเยาวชนอื่น เช่น เยาวชนในภาคเหนือ

¹Gabriel A. Almond and G. Bingham Powell, Jr., Comparative Politics : A Developmental Approach (Boston : Little, Brown and Company, 1966), pp. 50-63.

²Almond and Verba, The Civic Culture, pp. 23-25.

ภาคกลาง และภาคใต้ ทั้งนี้เพราะมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม ตั้งอยู่โดดเดี่ยวห่างไกลจากศูนย์กลางของชาวสารคาม ดังนั้น โอกาสที่จะได้พบได้เลือกสรร กลุ่มอ้างอิง (Reference Group)¹ เพื่อเป็นแบบอย่างแก่ตัวเขาเองย่อมมีน้อยกว่า เขาจะพบในส่วนอื่น ๆ ของประเทศ และได้พบได้เห็นแต่เพียงเพื่อนสนิทเพียงไม่กี่คน ในด้านเนื้อหาสาระของการเรียนการสอน และหลักสูตรของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม² เองก็มุ่งเน้นหนักในขอบเขตของวิชาการศึกษา (Education) เพราะมุ่งผลิตบัณฑิตเพื่อไปประกอบอาชีพครู ดังนั้นจึงอาจจะเป็นไปได้ว่าบัณฑิตที่จะจบไป เป็นบัณฑิตนี้จะมีความคิดและทัศนคติที่ไม่ดีต่อสังคมได้ เพราะอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีสถานภาพ

Lindersmith, Alfred R. and Strauss, Anselm L. ได้ให้ความหมายไว้ใน Social Psychology, New York : Rinehart and Winston, 1968, p. 147 ว่าหมายถึงการประเมินตัวเองของบุคคลและแสดงพฤติกรรมโดยการอ้างถึง

1. กลุ่มซึ่งเขาเป็นสมาชิกอยู่ (The groups in which they hold official membership)
2. คนอื่น ๆ ซึ่งเขาอยากจะเป็นเหมือน หรือเขาหวังว่าจะเป็นในอนาคต (Other to which the aspire or to which they hope to belong in the future)
3. คนอื่น ๆ ซึ่งเขาปฏิเสธและไม่อยากที่จะเป็นเหมือนอย่างเด็ดขาด (Other which they reject and definitely do not wish to belong to)

²มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประกอบด้วย 8 วิทยาเขต คือ ประสานมิตร, ปทุมวัน, บางแสน, พิษณุโลก, มหาสารคาม, สงขลา, บางเขน และพลศึกษา แต่มีเพียง 4 วิทยาเขตเท่านั้นที่มี 4 คณะ คือ ศึกษาศาสตร์, วิทยาศาสตร์, สังคมศาสตร์ และมานุษยศาสตร์ คือ วิทยาเขตประสานมิตร, ปทุมวัน, บางแสน และสงขลา ส่วน วิทยาเขตพิษณุโลกมี 2 คณะ คือ ศึกษาศาสตร์ และมานุษยศาสตร์ นอกนั้นมีเพียงคณะเดียว คือ ศึกษาศาสตร์

ที่ไม่สูงนักในสังคมปัจจุบัน เมื่อเปรียบเทียบกับบัณฑิตที่เรียนจบในสาขาอื่น เช่น หมอ, วิศวกร ซึ่งอาชีพดังกล่าวนี้ในสังคมให้ความเชื่อถือยกย่อง และมีสถานภาพที่สูงในสังคมมากกว่าอาชีพครู ทั้งในขณะนี้ความขัดแย้งระหว่างอุดมการณ์แบบประชาธิปไตยและอุดมการณ์แบบมาร์กซิสต์ ได้แพร่ขยายเข้ามาสู่ประเทศต่าง ๆ ที่กำลังพัฒนาอย่างประเทศไทย และเป้าหมายที่สำคัญที่อุดมการณ์มาร์กซิสต์ต้องการเข้าถึง คือ เยาวชนที่เป็นนักเรียน, นิสิต และนักศึกษา¹ เพราะฉะนั้นจึงกลายเป็นเรื่องง่ายที่นิสิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจะมีโอกาสรับความคิดและอุดมการณ์แบบมาร์กซิสต์ โดยเฉพาะปัญหาในเรื่องชนชั้นทางสังคมได้เพราะห่างไกลจากศูนย์กลางของข่าวสารต่าง ๆ ของทางราชการได้

ดังนั้น การที่นักเรียนนิสิตและนักศึกษาจะมีจิตใจแบบประชาธิปไตย มีทัศนคติความเชื่อ และค่านิยมที่เอื้ออำนวยหรือส่งเสริมต่อการปกครองแบบประชาธิปไตยหรือไม่ จะมีความเชื่อ มีทัศนคติที่รุนแรง หรือเฉื่อยชาต่อการเมืองเพียงใดนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการนำความคิดและแนวทฤษฎีทางรัฐศาสตร์และสังคมวิทยาเป็นหลักในการวิจัย โดยมีตัวแปรต่าง ๆ ที่ต้องการศึกษาคงที่กำหนดไว้แล้ว ทั้งนี้โดยมุ่งศึกษาเปรียบเทียบหาจุดอ่อน จุดเข้มแข็งของมูลเหตุทางการเมืองและปรากฏการณ์ต่าง ๆ โดยเฉพาะในขอบเขตทางการเมืองตามระบอบประชาธิปไตยในระดับมหาวิทยาลัยเพื่อสืบค้นหาความจริงในแนวความคิดและทฤษฎีดังกล่าวต่อไป

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติต่อการเมือง

จากการศึกษาของจิří มีสุข และพลศักดิ์ จิříไกรศิริ² เรื่อง "ความรู้ ความ

¹ ประเสริฐ แยมกลิ่นพุ่ม, สังคมวิทยากับการศึกษา, อ่างแล้ว, หน้า 116.

² จิří มีสุข, พลศักดิ์ จิříไกรศิริ, "ความรู้ ความเข้าใจและทัศนคติของนิสิตเกี่ยวกับสัทธิประชาธิปไตยและคอมมิวนิสต์," ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2521.

เข้าใจและทัศนคติของนิสิตเกี่ยวกับลัทธิประชาธิปไตยและคอมมิวนิสต์" โดยศึกษาจากนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทั้ง 8 วิทยาเขต ที่ศึกษาอยู่ในทุกคณะทุกชั้นปี ทั้งเพศชายและเพศหญิง เฉพาะนิสิตที่เรียนภาคปกติ โดยใช้วิธีการศึกษา 2 แบบ คือ การวิจัยเอกสาร (Documentary Research) และการวิจัยสำรวจ (Survey Research) เครื่องมือที่ใช้สำหรับการวิจัย คือ แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็น 5 ตัวเลือก และได้ออกทำการสัมภาษณ์บางเป็นบางบุคคล เพื่อประกอบความเข้าใจของผู้วิจัยให้แจ่มแจ้งขึ้น ส่วนการสุ่มตัวอย่างใช้วิธี Random sampling ในชั้นวิจัยจริงนั้นต้องการนิสิตจำนวน 920 คน ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 10 ของนิสิตทั้งหมด แต่ในชั้นปฏิบัติ การได้เพื่อไว้ป้องกันความผิดพลาดในการสุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 7 หรือเพิ่มขึ้นอีก 644 คน รวมเป็น 1,564 คน แต่ได้รับแบบสอบถามคืนมาเพียง 1,306 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 14.2 ของนิสิตทั้งหมดของมหาวิทยาลัย

ผลของการวิจัยสรุปได้ว่า นิสิตส่วนใหญ่มีความรู้ ความเข้าใจในลัทธิประชาธิปไตยเพียงเล็กน้อยหรือค่อนข้างต่ำ ในขณะที่พวกเขาก็มีความรู้เกี่ยวกับลัทธิคอมมิวนิสต์ค่อนข้างต่ำ หรือเพียงเล็กน้อยด้วย ยิ่งกว่านั้นนิสิตส่วนใหญ่ยังไม่เข้าใจในลัทธิคอมมิวนิสต์เลย การศึกษาและวิทยาเขตไม่ได้ช่วยให้ นิสิตในมหาวิทยาลัยแห่งนี้มีความรู้และความเข้าใจในลัทธิประชาธิปไตยเพิ่มขึ้น ทั้งที่วิทยาเขตในภาคกลางอยู่ใกล้แหล่งความรู้ที่จะค้นคว้าและทำความเข้าใจได้มากที่สุด กล่าวคือ นิสิตในทุกภาค (วิทยาเขต) มีความรู้และความเข้าใจในลัทธิประชาธิปไตยและคอมมิวนิสต์ใกล้เคียงกันทั้งจำนวนนิสิตและจำนวนความรู้ความเข้าใจ นิสิตที่ศึกษาอยู่ในคณะสังคมศาสตร์มีความรู้เกี่ยวกับลัทธิประชาธิปไตยมากกว่า นิสิตในคณะศึกษาศาสตร์ มานุษยศาสตร์ และวิทยาศาสตร์ แต่ความเข้าใจในลัทธิประชาธิปไตยมีทัศนคติเหมือนกัน

ทัศนคติต่อลัทธิประชาธิปไตย พบว่า นิสิตส่วนใหญ่คือ 56.6 % มีทัศนคติค่อนข้างไม่ดีต่อทั้งลัทธิประชาธิปไตยและคอมมิวนิสต์ คือ เห็นว่าประเทศไทยไม่ควรปกครองแบบประชาธิปไตยและคอมมิวนิสต์ ในขณะนี้แต่ควรปกครองแบบเผด็จการ เพราะการ

ปกครองแบบประชาธิปไตยไม่อาจพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองได้ก็และรวดเร็ว
กว่าการปกครองแบบเผด็จการ และ 45.7 % เห็นว่าการปกครองแบบประชาธิปไตยเป็น
ระบอบการปกครองที่ไม่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยในขณะนี้ 55 % เห็นว่าประชาธิปไตย
เป็นระบอบการปกครองที่มีกระบวนการตัดสินใจยาวมาก ทำให้งานไม่มีประสิทธิภาพ
67.5 % เห็นว่า การลงคะแนนเสียงเลือกตั้งเป็นวิธีเดียวที่ประชาชนมีอยู่ในการแสดง
ประชามติให้รัฐบาลรับรู้ได้ 66.8 % เห็นว่าประชาธิปไตยไม่มีหลักประกันให้แก่ผู้ที่อยู่ใต้
อำนาจการปกครองผู้แทนราษฎรจะมีความสามารถเพียงพอกับการบริหารบ้านเมืองโดยการ
ออกกฎหมาย 52.5 % เห็นว่าการให้สิทธิเสรีภาพแก่ประชาชนมากเกินไปจะนำความไม่มี
เสถียรภาพมาสู่รัฐบาลได้ 51.2 % เห็นว่าประชาชนโดยทั่วไปไม่มีความสามารถที่จะ
ปกครองตนเอง และสามารถตัดสินใจชี้ทางให้แก่สังคมได้ทุกคน

ทัศนคติต่อลัทธิคอมมิวนิสต์พบว่า 56.3 % เห็นว่าลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นเผด็จ
เบ็ดเสร็จ 39.5 % เห็นว่าเสรีภาพจะหาไม่ได้เลยในประเทศคอมมิวนิสต์ 57.3 % เห็น
ว่าสงครามปีศาจที่ยาวนานที่พวกคอมมิวนิสต์จีนได้ ลี้ยมสอนพวกคอมมิวนิสต์โดยถือเป็น
สงครามที่สร้างความหายนะให้แก่ประเทศมากที่สุด 41.9 % เห็นว่าคอมมิวนิสต์ไม่เคย
ทำอะไรเพื่อชนชั้นกรรมาชีพที่ใค้อ่างกันเลย แต่ทำเพื่อชนชั้นนำของพรรคคอมมิวนิสต์เท่า
นั้น 51.6 % เห็นว่าการที่พวกคอมมิวนิสต์ทำการรับทรัพย์สินของเอกชนเพื่อไม่ให้มีนายทุน
ในสังคมอีกต่อไป เป็นการกระทำที่ออกอาจหาความยุติธรรม 41.9 % เห็นว่าการที่ประเทศ
ในแถบอินโดจีนทั้งหลายต้องกลายเป็นคอมมิวนิสต์ เพราะเล่ห์เหลี่ยมและการโฆษณาชวน
เชื่อของพวกคอมมิวนิสต์ และ 35.4 % เห็นว่า หลักการปฏิวัติในลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นหลัก
การที่ป่าเถื่อน 37.7 % เห็นว่าลัทธิคอมมิวนิสต์เป็นลัทธิที่มีเหตุผลและเหมาะสมสำหรับ
ประเทศด้อยพัฒนา

ความสนใจและทัศนคติต่อการเมือง

ในเรื่องนี้จากการศึกษาของสุจิต บุญบงการ¹ โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นิสิตวัยที่ 4 ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และธรรมศาสตร์ จำนวน 327 คน โดยแยกออกเป็น 221 คนจากจุฬาฯ และ 102 คน จากธรรมศาสตร์ และแบ่งเป็นสาขาวิชาต่าง ๆ ได้คือ 145 คน จากรัฐศาสตร์และกฎหมาย 95 คน จากสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และ 87 คน จากคณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม กล่าวคือ แบบสอบถามแบ่งเป็น 4 ตอน อันประกอบด้วยความรู้ทางการเมือง (Political Cognition) ความรู้สึกต่อรัฐบาลและการเมือง (Feeling toward Government and Political) ทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมือง (Attitudes towards Political Participation) และทัศนคติของนิสิตต่อปัญหาการเมือง (Student's Attitudes toward Political Problems)

ผลของการวิจัยสรุปได้ว่าเกี่ยวกับความรู้ทางการเมือง (Political Cognition) ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ต้องการจะทราบผลกระทบของรัฐบาลต่อวิถีชีวิตของนิสิต โดยได้ตั้งคำถามว่านิสิตคิดว่ากิจกรรมของรัฐบาลมีส่วนกระทบต่อชีวิตประจำวันมากน้อยเพียงใด พบว่านิสิตรัฐศาสตร์และกฎหมาย 51.7 % เห็นว่ามีผลกระทบ ส่วนสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 38.7 % และ 36.8 % ของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเกี่ยวกับกิจกรรมของรัฐบาลในอันที่จะปรับปรุงสภาพของบ้านเมืองให้ดีขึ้นนั้น นิสิตส่วนใหญ่มองผลกระทบไปในวิถีชีวิต แต่นิสิตจากรัฐศาสตร์และกฎหมายมีความรู้สึกว่ารัฐบาลมีอิทธิพลต่อการกินอยู่ดีมากกว่านิสิตจากวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเกี่ยวกับการรับข่าวสารและนโยบายของรัฐบาลตลอดจนผู้นำทางการเมือง ฯลฯ นั้น พบว่านิสิตรัฐศาสตร์

¹ Suchit Boonbongkarn, Thai Student's Political Interest and Attitudes, pp. 164-187.

และกฎหมาย 95 % ตอบโต้ถูกต้อง ส่วนนิสิตวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพียง 81 % เท่านั้นที่ตอบถูกต้อง เกี่ยวกับการตกเตียงปัญหาบ้านเมืองนั้น พบว่านิสิตส่วนใหญ่มีการตกเตียงปัญหาการเมืองกันอาทิตย์ละ 1-2 ครั้ง ส่วนนิสิตรัฐศาสตร์และกฎหมายจำนวนหนึ่งตอบว่ามีอาการตกเตียงกันเกือบทุกวัน

เกี่ยวกับความรู้ทางการเมือง สรุปได้ว่า นิสิตเข้าใจในระบบการเมืองในแง่ของการเมืองและรัฐบาล นิสิตในสาขาวิทยาศาสตร์และกฎหมายเป็นพวกที่เข้าใจมากกว่ากลุ่มอื่นและนิสิตในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเข้าใจน้อยที่สุด

ความรู้ลึกต่อรัฐบาลและการเมือง พบว่านิสิตสาขาวิทยาศาสตร์และกฎหมายส่วนมากคาดหวังว่าทุกคนควรจะได้รับปฏิบัติเท่าเทียมกันจากเจ้าหน้าที่ของรัฐส่วน นิสิตสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีคาดหวังว่าจะไม่ได้รับการปฏิบัติจากเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เท่าเทียมกันเกี่ยวกับระบบการเมืองที่เป็นอยู่ ซึ่งให้เห็นว่านิสิตส่วนใหญ่ไม่พอใจต่อระบบและต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงโดยการเลือกตั้ง

เกี่ยวกับทัศนคติต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองนั้น จากคำถามที่ว่าถ้าเปิดโอกาสให้มีการเลือกตั้ง 92.4 % ของนิสิตรัฐศาสตร์และกฎหมาย 88.4 % ของนิสิตสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และ 75.8 % ของนิสิตสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่จะไปลงคะแนนเสียง คำถามที่ว่า ด้านนโยบายของรัฐบาลไม่เป็นไปตามที่ตนคิดหรือพอใจ คำตอบสรุปได้ว่า นิสิตส่วนใหญ่ของแต่ละสาขาเต็มใจที่จะมีปฏิริยาตอบสนองนโยบายของรัฐบาล ซึ่งชี้ให้เห็นว่านิสิตสนใจการเมือง แต่ที่ไม่เข้ายุ่งเกี่ยวกับการเมืองก็เพราะรัฐบาลเข้าไปควบคุมมหาวิทยาลัยได้อย่างมีประสิทธิภาพนั่นเอง เกี่ยวกับการปกครองตนเองปรากฏว่าส่วนใหญ่จะไปลงคะแนนเลือกสมาชิกสภาหรือกรรมการสโมสรนิสิต คือ รัฐศาสตร์และกฎหมาย 96.5 % สังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ 94.7 % และวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี 85 % ส่วนคำถามที่ว่านิสิตจะไปลงคะแนนในการเลือกตั้งสมาชิกสโมสรนิสิตอย่างไรนั้น ส่วนใหญ่ไปลงคะแนนเสียงเกือบทุกครั้ง

เกี่ยวกับทัศนคติของนิสิตต่อปัญหาการเมืองนั้น จากคำถามที่ว่าหลังจากได้ประกาศรัฐธรรมนูญและมีการเลือกตั้งแล้ว ท่านคิดว่าสมาชิกแห่งชาติจะทำหน้าที่อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพหรือไม่ นิสิตส่วนมากไม่คิดว่าสมาชิกแห่งชาติจะทำหน้าที่อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ และหลายคนเชื่อว่าสมาชิกที่ได้รับการเลือกตั้งจะต้องมาจากกลุ่มที่หวังความร่ำรวย และมีอำนาจจากตำแหน่งมากกว่าจะทำเพื่อผลประโยชน์ส่วนรวม และนิสิตยังเชื่อว่าสมาชิกสมาชิกในอนาคตมีการศึกษาต่ำและจะไม่สามารถทำหน้าที่ในการออกกฎหมาย และเป็นตัวแทนของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพเกี่ยวกับพรรคการเมือง 80.7 % ของรัฐศาสตร์และกฎหมาย 68.4 % ของสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ และ 77 % ของวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เห็นด้วยกับระบบการเมืองหลายพรรค ส่วนคำถามที่เกี่ยวกับอาชีพในอนาคต ผลปรากฏว่านิสิตประมาณ 2 ใน 3 มีแผนที่จะออกไปรับราชการเกี่ยวกับปัญหาของประเทศที่กำลังประสบอยู่ คือทางเศรษฐกิจและการก่อการร้ายของคอมมิวนิสต์ และนิสิตหลายคนตอบว่าปัญหาเรื่องการคอร์ปชั่นในรัฐบาลและปัญหาการร่างรัฐธรรมนูญ

จากการศึกษาทั้ง 4 ประเด็นในครั้งนี พบว่า ข้อมูลสนับสนุนข้อสมมุติฐานที่ว่า หลักสูตรรัฐศาสตร์และกฎหมายมีผลต่อความสนใจและทัศนคติทางการเมืองของนิสิต นอกจากนี้พบว่านิสิตสนใจการเมืองดี มีบรรทัดฐานที่เป็นประชาธิปไตย และพอใจในระบบการเมืองแบบประชาธิปไตย แต่ก็ไม่เต็มใจที่จะเล่นบทบาทในการเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง เพราะไม่ได้ผลดีอะไรกับนิสิตเอง ทั้ง ๆ ที่ไม่พอใจในนโยบายของรัฐ นิสิตก็ยังคงพอใจที่จะรักษาสถานภาพเดิมของตน แม้ว่าจจะรู้ว่าปัญหาหลักทั้งเศรษฐกิจและการเมืองที่ประสบอยู่ก็หาได้เต็มใจที่จะเข้าไปช่วยแก้ไขในแนวความคิดที่ว่า "เป็นเรื่องของรัฐบาล" ก็ยังคงอยู่ในความคิดของนิสิต ซึ่งหลายคนพอใจที่จะอยู่อย่างสงบสร้างประเทศให้ทันสมัยโดยเป็นข้าราชการ นักเทคนิควิชาการ โดยไม่คำนึงถึงว่าประเทศชาติจะปกครองด้วยระบบอะไร

ทัศนคติต่อการเมือง

ในเรื่องนี้จากการศึกษาของจำเนียร แสงสว่าง¹ โดยการเปรียบเทียบนิสิตชั้นปีที่ 4 คณะรัฐศาสตร์ และวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้สุ่มตัวอย่างประชากรเพื่อการศึกษา 198 คน โดยแยกเป็นนิสิตคณะรัฐศาสตร์ 93 คน เป็นชาย 52 คน และหญิง 41 คน กับนิสิตคณะวิศวกรรมศาสตร์ 105 คน ซึ่งเป็นชายทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม ผลของการวิจัยสรุปได้ว่า

1. บัณฑิตที่เกี่ยวกับเพศ พบว่า นิสิตชายส่วนใหญ่จะมีทัศนคติในแบบก้าวหน้ารุนแรงมากกว่านิสิตหญิง
2. บัณฑิตที่เกี่ยวกับภูมิลำเนา ชาติพันธุ์ของครอบครัวซึ่งผู้วิจัยได้แบ่งเป็นไทยจีน พบว่า ชาติพันธุ์และภูมิลำเนาของนิสิตเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้เกิดทัศนคติที่แตกต่างกันทั้ง 2 คณะ นิสิตที่มาจากครอบครัวจีน มีความคิดเห็นเป็นแบบก้าวหน้ารุนแรงกว่านิสิตที่มาจากครอบครัวไทย
3. บัณฑิตที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจของครอบครัวพบว่า นิสิตที่มาจากครอบครัวที่มีรายได้น้อยกว่าจะเป็นพวกที่มีหัวก้าวหน้ารุนแรงกว่านิสิตที่มาจากครอบครัวรายได้น้อยกว่า
4. บัณฑิตที่เกี่ยวกับจิตวิทยาสังคม คือ คณะที่ศึกษาและสถานภาพผู้นำของนิสิตนั้นพบว่า มีอิทธิพลต่อความแตกต่างของทัศนคติของนิสิตทั้งสองคณะ คือ นิสิตรัฐศาสตร์ซึ่งเข้าร่วมในชุมนุมและมีตำแหน่งต่าง ๆ ในชุมนุม จะมีความคิดเห็นในแบบหัวก้าวหน้า มากกว่านิสิตวิศวกรรมศาสตร์
5. นิสิตรัฐศาสตร์กลุ่มหัวก้าวหน้ารุนแรงในระดับสูง มีทัศนคติแบบอนุรักษ

¹จำเนียร แสงสว่าง, ทัศนคติต่อการเมืองและปัญหาสังคมเศรษฐกิจ ศึกษาเปรียบเทียบนิสิตชั้นปีที่ 4 คณะรัฐศาสตร์ และคณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (วิทยานิพนธ์แผนกวิชาสังคม บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2518).

นิยม คือพอใจต่อสภาวะทางการเมือง และแสดงออกถึงความเป็นพวกหัวเก่ามากกว่า นิสิตวิหกรรมศาสตร์ ส่วนกลุ่มหัวก้าวหน้ารุนแรงระดับที่ต่ำมักจะให้คำตอบที่แสดงออก ถึงการ เป็นกลุ่มที่มีความคิดเห็นแบบก้าวหน้าไม่พอใจต่อการ เมืองและศาสนาที่เป็นอยู่

ทัศนคติและกลุ่มอ้างอิง

งานวิจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติและกลุ่มอ้างอิงนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า เป็นงานวิจัยที่มีประโยชน์และมีส่วนคล้ายคลึงและใกล้เคียงกับการศึกษาและวิจัยในครั้งนี่มาก ทั้งนี้เพราะมี ตัวแปรต่าง ๆ ตลอดจนประชากรที่ใช้ศึกษาก็คล้ายคลึงกัน เช่น ใช้กลุ่มประชากรที่เป็น นิสิตทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่ตั้งของ Bennington College ก็ตั้งอยู่โดดเดี่ยวและ คอนข้างเล็ก เหมือนกันกับมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ วิทยาเขตมหาสารคาม และ ผลงานวิจัยนี้ใช้ Concept ทางสังคมวิทยา คือ กลุ่มอ้างอิงมาศึกษาในส่วนที่เกี่ยวกับ ทัศนคติ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำมารวมไว้ เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยครั้งนี้ด้วย

จากการศึกษาของ Newcomb¹ เมื่อปี ค.ศ. 1935 - 1939 โดยได้ศึกษา ถึงหน้าที่ของกลุ่มอ้างอิงทางจิตวิทยาสังคม ซึ่งมีอิทธิพลต่อทัศนคติ และความคิดเห็นของ บุคคล ตลอดจนความแตกต่างกันในเรื่องความคิดเห็นทางการเมือง และการยอมรับกัน ในวิทยาลัยระหว่างกลุ่มอ้างอิงซึ่งหมายถึงนิสิตส่วนใหญ่ในวิทยาลัยกับสมาชิกของกลุ่ม แต่ เพียงในนามซึ่งหมายถึงนิสิตชั้นปีที่ 1 ที่เพิ่งเข้ามาเรียนใหม่ โดยการศึกษาที่ Bennington College ในรัฐ Vermont ด้วยการใช้การ sampling กลุ่มประชากรมาศึกษาทั้งหมด กว่า 600 คน และการวิเคราะห์ข้อมูลนั้นใช้แบบ Likert - type test of Attitude ลักษณะของกลุ่มประชากรนี้ส่วนใหญ่เป็นหญิงและคอนข้างอายุน้อย ส่วนใหญ่ มาจากครอบครัวนักธุรกิจฐานะดี และชนชั้นกลางคอนข้างสูงที่มีลักษณะอนุรักษนิยม ส่วน Bennington College นั้น โดยส่วนรวมแล้ว ความคิดเห็นทางการเมืองของครู และ

¹ Mc. David, John W. and Harari Herbert, Psychology and Social Behavior (New York : Harper and Row, 1968), pp. 254-255.

นิสิตส่วนใหญ่มีความคิดแบบเสรีนิยม (Liberal) และเป็นพวกหัวก้าวหน้า (Progressive)

ผลจากการศึกษาครั้งนี้ พบว่า กลุ่มอ้างอิงคือนิสิตส่วนใหญ่ของวิทยาลัยมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงทัศนคติของนิสิตที่เข้ามาศึกษาใหม่ คือ นิสิตที่เข้ามาศึกษาในชั้นปีที่ 1 นั้นส่วนใหญ่มาจากครอบครัวนักธุรกิจที่มีฐานะดีและชนชั้นกลางค่อนข้างสูง ที่มีความคิดเป็นแบบอนุรักษนิยม เมื่อเข้ามาอยู่ใน Bennington College ซึ่งส่วนใหญ่มีความคิดแบบเสรีนิยมและหัวก้าวหน้า เมื่อนิสิตที่เข้ามาใหม่ได้มีโอกาสได้สมาคมสังสรรค์กับนิสิตส่วนใหญ่และเมื่อเรียนชั้นสูงขึ้น ก็จะมีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติจากแบบอนุรักษนิยม มาเป็นแบบเสรีนิยม และเป็นพวกหัวก้าวหน้าเหมือนนิสิตส่วนใหญ่ของ Bennington College มากขึ้น

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมือง

จากการศึกษาของ Hugh A. Bone & Austin Ranny¹ โดยการศึกษาถึงลักษณะทางสังคมวิทยากับการลงคะแนนเสียงเลือกตั้งประธานาธิบดีในสหรัฐอเมริกา ซึ่งการศึกษาและวิจัยครั้งนี้ Hugh และ Ranny ใ้คว้าตัวเลขต่าง ๆ จากการเลือกตั้ง ค.ศ. 1956, 1960, 1964 และ 1968 รวม 4 ปี มาเป็นส่วนประกอบในการศึกษาด้วย โดยมีตัวแปรต่าง ๆ ซึ่งใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ คือ เพศ, อายุ, การศึกษา, อาชีพ, ชาติพันธุ์, สามี, ภรรยา, พ่อแม่และลูก กับความสนใจเลือกตั้ง จากการศึกษาค้นคว้าพบว่า

ปัจจัยที่เกี่ยวกับเพศ ทั้งชายและหญิงไม่มีความแตกต่างกันในเรื่องการตัดสินใจลงคะแนนเสียงพรรคใดพรรคนึงมากนักในแต่ละเพศ แต่ในด้านความกระตือรือร้นในทางการเมืองแล้ว เพศหญิงจะมีน้อยกว่าเพศชาย และเพศหญิงไม่คิดว่าการออกเสียง

¹ Hugh A. Bone, and Austin Ranny, Politics and Voters

เลือกตั้งของตนจะสำคัญต่อประเทศชาติหรือส่วนรวมมากกว่าเพศชาย

ปัจจัยที่เกี่ยวกับอายุมีแนวโน้มว่าบุคคลยิ่งอายุสูงขึ้นเขาจึงจะสนใจการเมืองมากขึ้น ซึ่งจะพบเห็นได้ชัดที่สุดในกลุ่มอายุสูงประมาณ 60 ปี มาใช้สิทธิมาก ซึ่งผู้วิจัยได้ให้เหตุผลว่า เพราะในกลุ่มบุคคลที่เพิ่งเกษียณอายุจากการทำงานเริ่มจะมีความสนใจต่อสวัสดิการที่รัฐพึงจะตอบแทนและจากที่เขาได้ทำงานและช่วยเหลือรัฐในเรื่องภาษีอากรต่าง ๆ มาเป็นเวลานาน เพราะฉะนั้นในขณะนี้จึงเป็นโอกาสที่เขาจะต้องดูแลผลประโยชน์ที่เขาพึงจะได้รับบ้าง

ปัจจัยที่เกี่ยวกับระดับการศึกษาพบว่า พวกที่มีการศึกษาสูงมักจะนิยมพรรค Republican ส่วนพวกที่มีการศึกษาต่ำมักจะนิยมพรรค Democate

ปัจจัยที่เกี่ยวกับอาชีพ พบว่า ผู้ที่มีสถานทางอาชีพสูงเลือกพรรค Republican ส่วนผู้ที่มีสถานทางอาชีพต่ำ เช่น คนงานจะเลือกพรรค Democate

ปัจจัยที่เกี่ยวกับชาติพันธุ์ พบว่าพวกชนกลุ่มน้อยและเป็น Catholic, Negro Jeiw จะเลือกพรรค Democate

ปัจจัยที่เกี่ยวกับสามี - ภรรยา และลูก พบว่าสามีภรรยาประมาณ 90-95 % ของคู่สมรสจะลงคะแนนออกเสียงเลือกตรงกัน ส่วนที่เกี่ยวกับลูกนั้นพบว่า ถ้าพ่อแม่ที่มีความคิดเห็นในเรื่องเลือกตั้งตรงกัน ส่วนที่เกี่ยวกับลูกก็จะมีความคิดเห็นตรงกันไปด้วย ซึ่งส่วนใหญ่แล้วลูกจะลงคะแนนเสียงเลือกตั้งมีความสอดคล้องกันกับพ่อแม่

ทัศนคติและการมีส่วนร่วมทางการเมือง

ในเรื่องนี้จากการศึกษาของศักรินทร์ สุวรรณโรจน์¹ จากตัวอย่างของประชากร 130 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ของนิสิต ทั้งหมด 259 คน โดยแยกเป็นคณะรัฐประศาสนศาสตร์ 72 คน คิดเป็นร้อยละ 54.4 ของประชากรทั้งหมด คณะบริหารธุรกิจ 36 คน คิดเป็นร้อยละ 27.7 คณะพัฒนาการเศรษฐกิจ 18 คน คิดเป็นร้อยละ 13.8 และคณะสถิติประยุกต์ 4 คน คิดเป็นร้อยละ 3.1 เมื่อพิจารณาแยกเป็นเพศชายและเพศหญิงแล้วจะเป็นเพศชาย 102 คน คิดเป็นร้อยละ 78.5 และเพศหญิง 28 คน คิดเป็นร้อยละ 21.5 เฉลี่ยอายุของนักศึกษาที่ถูกเลือกมาศึกษาครั้งนี้ เท่ากับ 27.2 ปี นักศึกษาส่วนมากมีรูปร่างมาจากส่วนต่าง ๆ แยกตามรูปภาพดังตารางที่แสดงไว้ คือ

ภูมิลำเนาเดิม	ร้อยละ
ภาคกลาง (ยกเว้นพระนคร-ธนบุรี)	36.3
พระนคร-ธนบุรี	18.9
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	18.9
ภาคใต้	18.9
ภาคเหนือ	7.0
รวม	100.0

¹ ศักรินทร์ สุวรรณโรจน์, ทัศนคติของนักศึกษาปริญญาโท สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ต่อการดำเนินการทางการเมืองของประเทศไทย, รายงานการวิจัย สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2511.

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม ซึ่งมี 3 ลักษณะ คือ Fixed alternative Questions, Open ended Questions และ Free response โดยให้ความหมายของคำว่า การดำเนินงานของรัฐบาลออกเป็น 3 ลักษณะ คือ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการทางการเมือง
2. การมีพรรคการเมืองที่ถูกควบคุมทิศทางหลักการของประชาธิปไตย
3. การมีความสมคูลย์แห่งการใช้อำนาจของสถาบันที่ใช้อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ ได้แก่ ฝ่ายนิติบัญญัติ, บริหาร และตุลาการ

ผลของการศึกษาสรุปเป็น 3 ข้อ คือ

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินการทางการเมือง พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 97.2 มีความเห็นว่าถ้าหากประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองมากความเป็นประชาธิปไตยของประเทศก็จะดีมาก แต่ถ้าหากประชาชนได้มีส่วนร่วมในการปกครองประเทศน้อย ความเป็นประชาธิปไตยของประเทศก็จะน้อยด้วย และนอกจากนั้น หากการปกครองประเทศขาดการมีส่วนร่วมจากประชาชน ประเทศไทยจะเป็นประชาธิปไตยไม่ได้เลย

2. เกี่ยวกับการมีพรรคการเมือง พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ร้อยละ 86.5 เห็นว่าพรรคการเมืองเป็นสิ่งที่ จะเกิดความยุ่งกับระบอบประชาธิปไตย และการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยจะไม่ได้เป็นผลดี ถ้าหากขาดพรรคการเมือง เพราะพรรคการเมืองมีส่วนสำคัญที่คอยกระตุ้นให้ประชาชนสนใจในทางการเมือง และเป็นเครื่องมือที่คอยควบคุมการปฏิบัติงานของรัฐบาล ซึ่งอาจถือว่าพรรคการเมืองเป็นตัวแทนของกลุ่มประชาชนในทางการเมืองก็ได้

3. การแบ่งแยกสถาบัน การใช้อำนาจทางการเมืองปกครองตามทฤษฎีการแบ่งอำนาจพบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่ คือ 85.8 % เห็นว่าการปกครองของประเทศไทยจะเป็นประชาธิปไตยไม่ได้ ถ้าหากไม่มีความสมคูลย์แห่งการใช้อำนาจของสถาบันการใช้อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ

สมมติฐาน

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เป็นมหาวิทยาลัยที่มุ่งผลิตบัณฑิตเพื่อไปประกอบอาชีพครู ดังนั้นนิสิตทุกคนจึงต้องมีความรู้ ความเข้าใจ วิชาพื้นฐานเกี่ยวกับการเป็นครู คือ วิชาการศึกษา (Education) แม้ว่ามหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒจะเริ่มปรับปรุง และเปิดให้มีคณะต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้นและผลิตบัณฑิตสาขาต่าง ๆ ให้ครบเหมือนมหาวิทยาลัยอื่น ๆ ก็ตาม แต่สำหรับวิทยาเขตมหาสารคามนั้น ก็ยังไม่สามารถมีคณะอื่น ๆ อีก ทั้งนี้ เพราะขาดงบประมาณและวิทยากรในสาขาต่าง ๆ ดังนั้น จึงมีคณะศึกษาศาสตร์เพียงคณะเดียว ด้วยเหตุนี้เองนิสิตส่วนใหญ่จึงมีความรู้ ความเข้าใจการเมืองในระดับตำบลและภาควิชาที่ได้ศึกษาวินิจฉัยเกี่ยวกับการเมืองบ้าง ก็คือสังคมศึกษา (Social Study) ที่มีวิชาบังคับที่เกี่ยวกับการเมือง เช่น สังคมวิทยา รัฐศาสตร์ และเศรษฐศาสตร์ แต่ก็เป็นการเรียนเพียงผิวเผิน คือ เรียนเพื่อไปถ่ายทอกให้แก่นักเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายเท่านั้น ไม่ลึกซึ้งเหมือนอย่างวิชาชีพ คือ วิชาการศึกษา ส่วนทัศนคติต่อการเมืองนั้นชวนให้เชื่อว่านิสิตของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคามจะมีลักษณะที่รุนแรงต่อการเมือง เพราะอยู่ในมหาวิทยาลัยในระดับภูมิภาคอยู่โดดเดี่ยวและห่างไกลจากศูนย์ของข่าวสารและสื่อมวลชนก็น้อยมาก ดังนั้น โอกาสที่นิสิตจะได้พบได้เลือกสรร และค้นคว้าหาความรู้ทางการเมืองจึงมีน้อยกว่านิสิตในมหาวิทยาลัยอื่นที่อยู่ในระดับภูมิภาค เช่น มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, มหาวิทยาลัยขอนแก่น เพราะมหาวิทยาลัยดังกล่าวเหล่านี้มีสาขาต่าง ๆ มากมายและผลิตบัณฑิตไปหลายสาขา ตามความถนัดของผู้เรียนได้ ทั้งอาชีพครูก็มีวิชาชีพที่มีสถานภาพที่สูงนักในสังคมทั้งในอดีตและปัจจุบัน เมื่อเปรียบเทียบกับอาชีพอื่น ดังนั้นจึงชวนให้เชื่อว่านิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม มีทัศนคติที่ไม่ดีนักต่อการเมืองเมื่อพิจารณาถึงภูมิหลัง (Background) ของผู้ที่มาเรียนครูแล้วส่วนใหญ่มักจะเป็นผู้มาจากครอบครัวที่บิดามารดาเป็นครู ซึ่งโดยทั่วไปแล้วบิดามารดาถ้าประกอบอาชีพอะไรก็มักจะต้องการให้บุตรของตนประกอบอาชีพที่เหมือนกับตน แรงจูงใจอีกประการหนึ่งที่ชวนให้เชื่อเช่นนั้นเพราะการเรียนครูนั้นค่าใช้จ่ายในระหว่างการศึกษาก็ไม่สูงนัก อีกทั้งมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มหาสารคาม ก็ตั้งอยู่ในระดับภูมิภาค ค่าใช้จ่ายนอกเหนือจากความจำเป็นในการเรียน ก็คงมีน้อย เพราะสิ่งล่อใจจากสถานเริงรมย์ภายนอกก็แทบจะไม่มีเลย จึงน่าจะเชื่อวานิสิต มหาวิทยาลัยนี้จะมาจากครอบครัวชั้นกลางและค่อนข้างต่ำเสียเป็นส่วนใหญ่ และในการ ศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานไว้ 6 ข้อ และได้แสดงเหตุผลเพื่อสนับสนุนสมมติฐานนั้น ๆ ประกอบด้วย โดยได้แยกสมมติฐานเป็น 2 ส่วนดังนี้คือ

ส่วนที่ 1 สมมติฐานที่เกี่ยวกับตัวแปรอิสระ คือ เพศ กับตัวแปรตาม คือ ความเข้าใจ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยแยกเป็นสมมติฐานย่อย 3 ข้อ คือ

- 1.1 นิสิตชายส่วนใหญ่มีแนวโน้มว่าจะมีความเข้าใจทางการเมืองมากกว่านิสิตหญิง
- 1.2 นิสิตชายส่วนใหญ่มีแนวโน้มว่าจะมีทัศนคติทางการเมืองที่เป็นปัญหาของประชาธิปไตยมากกว่านิสิตหญิง
- 1.3 นิสิตชายส่วนใหญ่มีแนวโน้มว่าจะมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่านิสิตหญิง

สาเหตุที่ตั้งสมมติฐานดังกล่าวนี้ เพราะว่าโดยลักษณะทั่วไปแล้วค่านิยมตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณีของไทย ได้อบรมสั่งสอนกลมกล่อมเกล้าให้ผู้หญิงประพฤติปฏิบัติใน คำนต่าง ๆ ให้อยู่ในกรอบของประเพณีอย่างเคร่งครัดตั้งแต่อยู่ในวันเด็กจนกระทั่งถึงวัย ผู้ใหญ่จนถือเป็นแบบแผนของการดำรงชีวิต เช่น มารยาทที่งดงามในสังคม การเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ การอยู่กับเหยาเผ่ากับเรือน เป็นแม่ศรีเรือนดูแลความเรียบร้อยภายในบ้าน มีความสงบ สันติเยียมตน ส่วนในเรื่องของการทำมาหากินหรือการต่อสู้กับโลกภายนอกนั้น ถือเป็นหน้าที่ของผู้ชายหรือผู้เป็นสามี ดังคำสุภาษิตของไทยที่กล่าวว่า "ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง" นอกจากนี้ สังคมไทยยังให้ความนิยมยกย่องสตรีที่มีความ อ่อนหวาน นุ่มนวล หรือรักษานวลสงวนตัวในระดับที่สูง และไม่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้แสดง วาจาหรือพฤติกรรมที่ต่างจากนี้มากนัก เพราะฉะนั้นโอกาสที่ผู้หญิงจะมาสนใจหรือเข้าร่วม

ในกิจกรรมการเมืองจึงมีน้อยมาก แม้แต่ในสังคมปัจจุบัน ถึงจะมีผู้หญิงจำนวนหนึ่งที่เป็นนักการเมืองหรือสนใจการเมืองก็ตาม แต่ก็มีจำนวนน้อย ทั้งนี้เพราะว่าการเข้ามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองได้นั้น ส่วนหนึ่งจะต้องมาจาก ความเสียสละ ความเข้มแข็ง เกิดเดี้ยว และในทางร่างกายของผู้หญิงเองก็มีข้อจำกัดมากกว่าผู้ชาย เช่น ปัญหาความปลอดภัย ปัญหาเกียรติภูมิในเรื่องเพศ ซึ่งสังคมไทยยังให้ความสำคัญในเรื่องนี้จึงเป็นการยากที่ผู้หญิงจะมาสนใจหรือเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการเมืองได้เท่ากับผู้ชาย

ดังนั้น ภัยเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจึงน่าจะเชื่อได้ว่า นิสิตชายจะมีแนวโน้มว่ามีความเข้าใจ มีทัศนคติที่เป็นปัญหาของประชาธิปไตย และมีส่วนร่วมทางการเมืองมากกว่าเพศหญิง

ส่วนที่ 2 สมมติฐานที่เกี่ยวกับตัวแปรอิสระ คือ ทัศนภูมิต่างทางสังคมเศรษฐกิจของครอบครัว และตัวแปรตามคือ ความเข้าใจ ทัศนคติ และการมีส่วนร่วมทางการเมือง โดยแยกเป็นสมมติฐานย่อย 3 ข้อ คือ

2.1 นิสิตที่มาจากครอบครัวที่มีภูมิต่างทางสังคมเศรษฐกิจระดับปานกลาง จะมีความเข้าใจการเมืองน้อยกว่านิสิตที่มาจากครอบครัวที่มีภูมิต่างทางสังคมเศรษฐกิจระดับค่อนข้างต่ำ

2.2 นิสิตที่มาจากครอบครัวที่มีภูมิต่างทางสังคมเศรษฐกิจระดับค่อนข้างต่ำ มีแนวโน้มว่าจะมีทัศนคติต่อการเมืองที่เป็นปัญหาของประชาธิปไตย มากกว่านิสิตที่มาจากครอบครัวที่มีภูมิต่างทางสังคมเศรษฐกิจระดับปานกลาง

2.3 นิสิตที่มาจากครอบครัวที่มีภูมิต่างทางสังคมเศรษฐกิจระดับปานกลาง มีแนวโน้มว่าจะเข้ามีส่วนร่วมทางการเมืองน้อยกว่านิสิตที่มาจากครอบครัวที่มีภูมิต่างทางสังคมเศรษฐกิจระดับค่อนข้างต่ำ

สาเหตุที่ตั้งสมมติฐานดังกล่าวนี้เพราะว่า ความเข้าใจ ทัศนคติ และพฤติกรรมของบุคคลจะมีความแตกต่างกันมากหรือน้อยเพียงใดนั้น ย่อมจะผันแปรไปตามเงื่อนไข

ทางสังคมและเศรษฐกิจ โดยทั่ว ๆ ไปบุคคลที่อยู่ในชั้นสังคมต่าง ๆ ย่อมจะมีความแตกต่างกันในทุก ๆ ส่วน เช่น โลกทัศน์, สถานภาพและบทบาท, ธรรมเนียม, แบบแผนการดำรงชีวิต และการอบรมเลี้ยงดู ดังนั้น นิสิตที่มาจากครอบครัวในชั้นกลางย่อมจะมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีและได้รับการอบรมสั่งสอนให้มีความมุ่งปรารถนา (Aspiration) และความกระตือรือร้นในทางการเรียนมากกว่าอย่างอื่น เพราะโดยทั่วไปแล้วชั้นสังคมแบบชั้นกลางในปัจจุบันนี้ถือว่าเป็นชั้นสังคมซึ่งมีลักษณะที่ไม่มีความมั่นคงในอาชีพและสถานภาพของตัวเองมากนัก สังคมและรัฐบาลก็ไม่ได้สร้างความมั่นใจตลอดจนหลักประกันพอที่จะเป็นที่พึ่งอันจะทำให้เกิดความหวังแก่ชีวิตได้ ดังนั้น ความหวังพอที่จะสร้างความมั่นคงแก่ครอบครัวชั้นกลางได้ คือ การที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้บุตรได้ศึกษาเล่าเรียนให้ดีที่สุด เพื่อจะมีอาชีพและมีชีวิตที่เหมือนกับบิดามารดา ตัวอย่างเช่น ถ้าบิดามารดาบริหารการกัมภีจะอบรมสั่งสอนให้บุตรของตนเรียนให้เก่ง เมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้เป็นเจ้าของคนนายคน ไม่ต้องวิตกกังวลเหมือนกับบิดามารดาที่ประสบอยู่

ส่วนนิสิตที่มาจากครอบครัวที่ภูมิลำเนาทางสังคมเศรษฐกิจระดับค่อนข้างต่ำ การดำรงชีวิตของครอบครัวจะอยู่ในลักษณะที่มีความกระตือรือร้นในอาชีพและรายได้ การระกิจประจำวันก็รัดตัวมากเสียจนไม่มีเวลาให้กับความสนใจต่อการศึกษาล่าเรียนของบุตรได้อย่างเต็มที่ ดังนั้น นิสิตที่มาจากครอบครัวดังกล่าวจึงไม่ค่อยให้ความสนใจกับการเรียนอย่างแท้จริง เพราะต้องพบกับปัญหารอบ ๆ ตัวเองอยู่ตลอดเวลา ความหุงหวังและผลสัมฤทธิ์ในการเรียนเพื่อความก้าวหน้าต่อไปในอนาคตจะไม่อยู่ในความคิด แต่เขาจะให้ความสนใจในกิจกรรมในค่านอื่น เช่น ปัญหาการเมืองและการสันตนาการ เพื่อความสบายใจ หรือคลายจากความเครียดในเรื่องปัญหาครอบครัวของตัวเอง ดังนั้น เมื่อมีกิจกรรมอันใดที่นอกเหนือจากวิชาการแล้ว นิสิตดังกล่าวนี้จึงมักให้ความสนใจและให้การสนับสนุนเต็มที่ เป็นการชดเชยหรือทดแทนจากการที่เขาไม่สนใจในการเรียนได้อีกทางหนึ่ง

ดังนั้น จึงชวนให้ผู้วิจัยเชื่อว่านิสิตที่มาจากครอบครัวที่มีภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจระดับปานกลางส่วนใหญ่มีแนวโน้มว่าจะมีความเข้าใจการเมืองน้อยกว่านิสิตที่มาจากครอบครัวที่มีภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจระดับค่อนข้างต่ำ และนิสิตที่มาจากครอบครัวที่มีภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจระดับค่อนข้างต่ำส่วนใหญ่มีแนวโน้มว่าจะมีทัศนคติต่อการเมืองที่เป็นบวกของประชาธิปไตย และเข้าร่วมการเมืองมากกว่านิสิตที่มาจากครอบครัวที่มีภูมิหลังทางสังคม เศรษฐกิจระดับปานกลาง

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย